

Vzdelanie pre všetkých?

Máte dobrú pamäť? Teraz si ju môžete vyskúšať!

Témy	Vzdelanie. Globalizácia. Občianstvo.
Stupeň náročnosti	2
Veľkosť skupiny	6 – 30
Čas	90 minút
Charakteristika	Cieľom tohto cvičenia je, aby účastníci vytvorili dvojice pexesových kariet. Zároveň sa môžu zamyslieť nad celosvetovou nerovnosťou v poskytovaní vzdelania a nad tým, ako by sa dalo dosiahnuť „Vzdelanie pre všetkých“.
Práva	<ul style="list-style-type: none"> Právo na vzdelanie. Právo na všestranný rozvoj osobnosti. Právo na rovnosť bez ohľadu na pohlavie a sociálne postavenie.
Ciele	<ul style="list-style-type: none"> Uvažovať o vzdelaní ako o ľudskom práve. Kriticky analyzovať dostupnosť kvalitného vzdelávania na svete. Podporovať zmysel pre zodpovednosť za dosiahnutie „Vzdelania pre všetkých“.
Pomôcky	<ul style="list-style-type: none"> 1 súbor pexesových hracích kariet pre každú trojicu alebo štvoricu účastníkov; 2 hárky tvrdého papiera alebo tenkého kartónu formátu A4 pre každú trojicu alebo štvoricu účastníkov a lepidlo (nie je nevyhnutné, ale odporúča sa); nožnice; papier a perá na zapisovanie v 2. časti aktivity.
Príprava	<ul style="list-style-type: none"> Oboznámte sa s pexesovými kartami. Prípravte kópie strán s hracími kartami a nalepte ich na tvrdý papier, aby boli trvácejšie. Vystrihnite všetkých 40 kariet. Dôkladne ich premiešajte, aby sa karty, ktoré patria k sebe nenachádzali vedľa seba.

Pokyny

Cvičenie sa skladá z dvoch častí: Prvá časť je samotná pexesová hra a v druhej časti sa účastníci budú rozprávať o jednotlivých otázkach.

Časť 1 – Pexeso (10 minút)

- Účastníkom vysvetlite, že v balíku sa nachádza dvadsať párov kariet. Každý pár sa skladá z jednej textovej a jednej obrázkovej karty. Ich úlohou je nájsť jednotlivé dvojice kariet a spárovať ich. Texty uvedené na kartách vyplývajú z cieľov Svetového fóra vzdelávania na poskytovanie „vzdelania pre všetkých“, alebo vychádzajú z ľudských práv a práva na vzdelanie.
- Vysvetlite postup hry. Požiadajte účastníkov, aby vytvorili malé troj- až štvorčlenné skupiny a na dlážke rozložili kartičky obrázkom dolu. Účastníci budú postupne obracať kartičky – naraz vždy len dve. Ak nájdú textovú kartu (jednu či obe), nahlas ju celej skupine prečítajú. Keď obrátené karty tvoria dvojicu, hráč si ich necháva a môže ísť ešte raz. Ak karty netvoria pár, tak ich hráč obráti späť a nechá na ich pôvodnom mieste. Nasleduje ďalší hráč a ob-

TÉMY

VZDELANIE

GLOBALIZÁCIA

OBČIANSTVO

STUPEŇ NÁROČNOSTI

2

VEĽKOSŤ SKUPINY

6 - 30

ČAS

90 MINÚT

rátí ľubovoľné dve karty. Je to hra na precvičenie pamäti, lebo účastníci – aby mohli nájsť dvojice – si musia zapamätať, čo na jednotlivých kartách je a aj ich polohu.

3. Vyhráva hráč, ktorý má na konci hry najviac párov kariet.

Časť 2 – Diskusia o jednotlivých otázkach (60 minút)

1. Zoznam jednotlivých tematických okruhov napíšte na tabuľu alebo flipchart. Požiadajte účastníkov, aby nahlas prečítali nadpisy na svojich kartách (nie celý text!) a zaznamenajte ich.
2. Požiadajte účastníkov, aby si vybrali štyri až šesť tém, ktoré ich najviac zaujímajú.
3. Skupinu rozdeľte na malé štvor- až šesťčlenné podskupiny. Každá podskupina si vyberie dve témy, o ktorých by sa najradšej rozprávala. (Pokúste sa zariadiť to tak, aby tú istú tému rozoberali dve rôzne skupiny, lebo takto získate viac názorov na tú istú oblasť. Podskupiny sa budú musieť dohodnúť na tom, o akých témach budú hovoriť.)
4. Keď sa jednotlivé skupiny dohodnú a každá z nich vie, ktoré témy má spracovať, dajte im 20 minút na samotnú diskusiu. Priebeh diskusie bude do istej miery závisieť od textu na karte. Ak bude na karte otázka, skupina ju musí zodpovedať. Ak na nej bude tvrdenie, úlohou účastníkov bude sformulovať kritický postoj.
5. Po uplynutí 20 minút zvolajte podskupiny do veľkej skupiny a požiadajte ich, aby sa s ostatnými podelili o výsledky svojej práce. Postupujte z otázky na otázku. Každé skupine dajte 5 minút na to, aby jej členovia zreferovali svoje názory a ďalších maximálne 5 minút na otázky z pléna.
6. Keď skupiny odreferujú o všetkých otázkach, prejdite k rozboru a vyhodnoteniu.

Rozbor a vyhodnotenie

Keďže rozsahu diskusiu o týchto otázkach už máte za sebou, môžete prejsť k vyhodnoteniu samotnej hry a overiť si, čo sa účastníci naučili.

- Páčila sa vám táto pamäťová hra?
- Bol to podľa vás dobrý spôsob, ako začať diskusiu o otázkach vzdelania?
- Ako prebiehali diskusie v skupinách? Mohol sa každý zapojiť?
- Nie je v tejto oblasti priveľa problémov?
- Čo môžete urobiť vy, vaša skupina, vaša komunita, aby ste vzdelanie sprístupnili všetkým vo vašej krajine alebo v rozvojových krajinách?

Rady na vedenie aktivity

Cieľom tejto techniky je vnieść prvok zábavy do procesu získavania informácií, ktoré sú potrebné na následnú diskusiu.

Z metodického hľadiska je toto cvičenie pomerne jednoduché. Podstatné je, aby ste si pred samotným cvičením prečítali všetky karty a vedeli ich spárovať, aby ste počas hry mohli účastníkom poradiť a overiť si, či našli správne dvojice. Pri vysvetľovaní pravidiel hry môžete na ilustráciu ukázať jednu správnu dvojicu kariet.

Na niektorých kartách sú uvedené skratky (napr. SFV – Svetové fórum vzdelávania). Keď budete vysvetľovať pravidlá hry, nezabudnite vysvetliť aj význam tejto skratky (pozri „Ďalšie informácie“ nižšie).

Tretina kariet obsahuje texty, ktoré sa týkajú cieľov iniciatívy „Vzdelanie pre všetkých“, ktoré boli stanovené na Svetovom fóre vzdelávania v Dakare (Senegal) v apríli 2000. Ostatné karty sa týkajú ľudských práv a vzdelania alebo otázok, ktoré sa musia vyriešiť, aby sa mohlo zabezpečiť kvalitné vzdelanie pre všetkých.

Významný dátum**8. september**Medzinárodný deň
gramotnosti**Variácie**

Ak nebudete mať dostatok času na druhú časť, môžete namiesto toho použiť techniku opísanú v cvičení „Len jedna minúta“. Účastníkov požiadaajte, aby si každý vybral jednu z tém uvedených na kartách, ktoré získali, a aby o nej hovoril jednu minútu bez zaváhania a opakovania sa. Túto metódu odporúčame použiť aj vtedy, ak máte pocit, že si skupina musí zlepšiť svoje zručnosť prezentovať svoje názory pred publikom.

Návrhy na pokračovanie

Ďalšie spracovanie rôznorodých tém, ktoré sa vynorili počas pamäťovej hry, umožňujú mnohé ďalšie cvičenia. Ak sa napríklad chcete venovať skúmaniu rozpočtov na vzdelanie a ďalšie sociálne potreby a rozpočtov na zbrojenie, môžete zaradiť cvičenie „Rodinný rozpočet“. Otázky týkajúce sa detskej práce a nedostatočného prístupu ku vzdelaniu môžete preskúmať prostredníctvom cvičenia „Ashiqueho príbeh“.

Námety na ďalšiu činnosť

Na kartách sú uvedené aj také problémy, ktoré bránia realizácii projektu „Vzdelanie pre všetkých“. Skupina si môže vybrať ktorýkoľvek z týchto problémov, preskúmať ho, snažiť sa nájsť možnosti jeho riešenia a napokon uskutočniť potrebné kroky. V 3. kapitole nájdete niekoľko praktických nápadov ako postupovať.

Môžete napríklad napísať list poslancom parlamentu a opýtať sa ich, čo vaša krajina robí v záujme splnenia cieľov vytýčených na Svetovom fóre vzdelávania.

Ďalšie informácie

Právo na vzdelanie je jedným z uznávaných sociálnych a ekonomických práv. Avšak napriek tomu, že vlády vo všeobecnosti uznávajú toto právo a zaväzujú sa poskytovať bezplatné základné vzdelanie pre všetkých, vzdelanie v skutočnosti nie je bezplatné pre všetkých, ale iba pre menšiu skupinu ľudí.

V roku 2000 sa na Svetovom fóre vzdelávania v Senegale zišli predstavitelia medzinárodného spoločenstva s cieľom vyriešiť tento problém. Cieľom konferencie bolo oboznámiť účastníkov s tým, čo sa v oblasti poskytovania základného vzdelania podarilo dosiahnuť od roku 1990 a potvrdiť záväzok štátov zabezpečiť „Vzdelanie pre všetkých“. Takmer 1 100 účastníkov zo 164 krajín prijalo Dakarský rámcový akčný plán, v ktorom sa zaviazali zabezpečiť bezplatné kvalitné základné vzdelávanie pre všetkých do roku 2015. Na zachovanie globálneho charakteru iniciatívy fórum poverilo koordináciou všetkých medzinárodných aktérov organizáciu UNESCO.

Účastníci skonštatovali, že rôzne krajiny musia riešiť rôzne ťažkosti. Niektoré krajiny napríklad zápasia s problémom nedostatku zdrojov, inde zas chýba politická vôľa. Jedným z výsledkov stretnutia bolo uznanie toho, že v záujme dosiahnutia a udržania cieľov „Vzdelania pre všetkých“ je nevyhnutné vytvoriť partnerskú spoluprácu v rámci jednotlivých krajín, ktorá bude mať zároveň podporu regionálnych a medzinárodných organizácií a inštitúcií.

Počas tohto stretnutia sa mimoriadny dôraz kládol na úlohu vzdelávania v 21. storočí na zabezpečenie udržateľného rozvoja, mieru, efektívnej účasti jednotlivcov na rozvoji spoločnosti a na zdravom ekonomickom rozvoji. Ďalším chvályhodným výsledkom Svetového fóra vzdelávania bolo stanovenie konkrétnych cieľov, konkrétnych termínov ich plnenia a zároveň potrebných krokov, ktoré je potrebné uskutočniť na všetkých úrovniach na zabezpečenie „Vzdelania pre všetkých“. Či sa tieto kroky uskutočnia a či sa tieto ciele dosiahnu je otázka, na ktorú budeme poznať odpoveď iba vtedy, ak sa na všetkých úrovniach spoločnosti bude uvedomele bojovať za dosiahnutie „Vzdelania pre všetkých“.

Zdroj: UNESCO – Vzdelanie pre všetkých: Svetové fórum vzdelávania, Záverečná správa, 2000

Peniaze a vzdelanie

Nedostatok zdrojov je hlavnou prekážkou toho, aby bolo vzdelanie dostupné pre všetkých. Bez finančných prostriedkov vlády nemôžu plniť svoje záväzky zabezpečiť vzdelanie pre všetkých. Je to však aj otázka kvality. Zle platení učitelia a nedostatok učebných materiálov a pomôcok ohrozuje kvalitu vzdelávania. Vzdelávanie bez peňazí nemá zmysel. Ak nie sú peniaze, niet ani vzdelávania! Súhlasíte?

Globalizácia a vzdelanie

Tí, čo si myslia, že globalizácia vďaka zavádzaniu nových technológií priniesie iba samé výhody pre vzdelávanie, sa mýlia! Rýchla liberalizácia obchodu a s ňou spojené nevyhnutné štrukturálne zmeny – ako sprievodné znaky globalizácie – v mnohých, predovšetkým rozvojových krajinách ohrozujú príjmy do štátnej pokladnice. Za týchto podmienok je často veľmi ťažké financovať vzdelávanie.

Jedlo a vzdelanie

V rozvojových krajinách existuje všeobecne rozšírený názor, že jedlo a vzdelanie patria k sebe, keďže hladný študent sa nedokáže dobre sústrediť. Jedlo sa často používa ako motivácia pre rodičov, aby svoje deti posielali do školy. Keby deti nedostávali v škole jesť, tak by ich radšej poslali pracovať.

Vzdelávanie a internet

V mnohých krajinách sa informačné technológie (IT) stali neoddeliteľnou súčasťou vzdelávacieho procesu. IT sa považujú za nevyhnutnosť pri výskumoch aj pri vypracúvaní domácich úloh. Mnohí zastávajú názor, že internet otvoril nové cesty pre vzdelávanie. Niektoré cesty však zatvoril. Zväčšili sa rozdiely medzi rozvinutými a rozvojovými krajinami. V mnohých krajinách nielenže nepoznajú počítače, ale nemajú ani elektrinu.

Vzdelávanie a alkohol

Nadmerné požívanie alkoholu je veľkým problémom v mnohých školách a univerzitách. Požívanie alkoholu znemožňuje študentom učiť sa a zvyšuje výskyt násilností. Školský poriadok väčšiny škôl žiakom zakazuje nosiť alkohol do školských priestorov, ale zdá sa, že to nestačí. Čo by sa podľa vás malo urobiť v záujme vyriešenia tohto problému?

Stredoškolské a vysokoškolské (univerzitné) vzdelanie

V zmysle ľudských práv sú štáty povinné bezplatne poskytovať iba základné vzdelanie. Ich záväzok sa nevzťahuje na stredoškolské a vysokoškolské vzdelávanie. Mala by sa podľa vás povinnosť štátov poskytovať bezplatné vzdelávanie rozšíriť aj na vysokoškolskú úroveň? Ak áno, nakoľko je táto predstava realistická?

Učitelia a vzdelanie

Kvalita učiteľov/lektorov je niekedy problémom. Nie vždy sú dostatočne skúsení alebo kvalifikovaní, aby sa z nich stali špičkoví pedagógovia. Z tohto dôvodu sa stanovili minimálne požiadavky pre učiteľov/lektorov, a to: vysokoškolský diplom pre učiteľov na školách a doktorát pre univerzitných lektorov. Sú podľa vás tieto požiadavky realistické alebo len ďalej prehĺbia problém nedostatku učiteľov?

Vzdelávanie a životné prostredie

Životný štýl ľudí žijúcich vo väčšine európskych krajín sa nedá dlhodobo udržať. Aby ľudia dokázali uvedomelo meniť svoj životný štýl, musia pochopiť ekologické, ekonomické, politické a historické súvislosti. Musia si vybudovať interkulturné schopnosti, pocit zodpovednosti a musí im na týchto otázkach záležať. Ako by ste zahrnuli vzdelávanie o udržateľnom rozvoji do učebných osnov?

Bezplatné vzdelanie

Štáty sú povinné zabezpečiť bezplatné základné vzdelanie pre všetkých. Realita je však v mnohých krajinách taká, že ak rodina nemá dostatok prostriedkov na zaplatenie poplatkov alebo učebných materiálov, ich deti nemôžu chodiť do školy!

Disciplína a vzdelanie

Školy a univerzity v rôznych krajinách používajú rôzne metódy na udržanie disciplíny, ako napríklad telesné tresty, dočasné vylúčenie, prácu navyše, vylúčenie alebo zapojenie do činností študentskej rady. Aký je podľa vás najlepší spôsob udržania disciplíny vo vzdelávacej inštitúcii?

Ženy a vzdelávanie

V rozvojových krajinách chodí do školy takmer 86% chlapcov, ale iba 78% dievčat. Takmer 60% detí, ktoré do školy nechodia, sú dievčatá. Jedným z cieľov, ktoré si vytýčilo Svetové fórum vzdelávania, je odstránenie rozdielov medzi pomerom dievčat a chlapcov na základných aj stredných školách do roku 2005 a dosiahnutie rovnosti vo vzdelávaní medzi mužmi a ženami do roku 2015.

Mier a vzdelávanie

„Mier sa začína doma“. Vzdelávacie inštitúcie často považujeme za druhý domov študentov. Vzdelávanie a výchova k mieru by preto mali byť súčasťou formálnych učebných osnov a mali by mať svoje miesto aj v neformálnom vzdelávaní. Do akého vyučovacieho predmetu alebo akým iným spôsobom by ste zaradili výchovu a vzdelávanie k mieru do formálnych učebných osnov?

Vzdelávanie a rovnosť

Údaje o predškolskej dochádzke sa vo svete pohybujú medzi krajnými hodnotami od 100% na Bermudách, v Malajzii, Belgicku a Švédsku do maximálne 2% v krajinách trpiacich ozbrojeným konfliktom alebo ekonomickými problémami. Jedným z cieľov Svetového fóra vzdelávania je zabezpečiť, aby všetci mladí ľudia a aj dospelí mali rovnaký prístup k rôznym výchovným a vzdelávacím programom, ktoré vyhovujú ich vzdelávacím potrebám.

Šport a vzdelávanie

A) Telesná výchova nemusí byť povinným predmetom počas celej školskej dochádzky. Ak nie je dostatok času na iné predmety, tak musia mať prednosť pred telesnou výchovou.
B) Telesná výchova musí byť v rozvrhu počas celej školskej dochádzky. Naučí nás mnoho vecí, ktoré si na iných predmetoch nemôžeme osvojiť, ako napríklad schopnosť spolupracovať alebo harmonický telesný a duševný rozvoj. S ktorým z týchto výrokov súhlasíte?

Vzdelávanie a zbrojenie

Napriek tomu, že vzdelanie a zbrojenie sa na prvý pohľad javia ako dve úplne odlišné oblasti, v skutočnosti spolu úzko súvisia. V mnohých vojensky vyspelých krajinách sa veľká časť rozpočtu používa na vojenské účely a na sociálnu oblasť, najmä vzdelávanie, nezostáva dost' peňazí.

Sociálne vylúčenie a vzdelávanie

Nie každý môže byť zaradený do štátneho vzdelávacieho systému. Deti žijúce na ulici, chudobné deti a deti pracujúce na plný úväzok väčšinou nie sú súčasťou systému verejného školstva. Rumunská iniciatíva „Návrat do školy“ zabezpečuje vzdelávanie pre tie deti, ktoré sú z nejakých dôvodov vylúčené zo školského systému. Tým im umožňuje vzdelávať sa a zvýšiť si svoje neskoršie šance na prácu.

Vzdelávanie a menšiny

Zabezpečenie účasti žiakov menšinového pôvodu na školskom a univerzitnom vzdelávaní je častým problémom multikultúrnych spoločností. Okrem diskriminácie jednotlivcov sú pre vzdelávací systém veľkou výzvou aj náboženské a jazykové rozdiely. Aké zmeny vo vzdelávacom systéme a učebných osnovách by ste urobili, aby viac vyhovovali požiadavkám menšín?

Celoživotné vzdelávanie

V krajinách, v ktorých neexistuje ani najzákladnejšie vzdelanie, je negramotnosť dospelých obrovským problémom. Jedným z cieľov Svetového fóra vzdelávania je zvýšiť mieru gramotnosti dospeljej populácie o 50% do roku 2015. Viaceré európske krajiny sa zaviazali poskytovať celoživotné vzdelávanie, a napriek tomu dospelým nezabezpečujú vhodné príležitosti na ďalšie vzdelávanie. Čo si myslíte, aké by mali byť priority vlád v oblasti vzdelávania?

Výchova a vzdelávanie k ľudským právam

Zavedenie výchovy a vzdelávania k ľudským právam do formálneho aj neformálneho vzdelávacieho prostredia sa považuje za zodpovednosť vlády. Prečo by potom v občianskej spoločnosti mali byť mimovládne organizácie zodpovedné za niečo, čo je zodpovednosťou a povinnosťou vlády?

AIDS/HIV a vzdelávanie

„Prvou bitkou, ktorú musíme vyhrať v boji proti AIDS, je zbúranie steny mlčanica a nálepkovania, ktoré túto chorobu obklopujú.“ (Kofi Annan)
Ak chceme ukončiť diskrimináciu a zabrániť ďalšiemu šíreniu epidémie, musíme prelomiť mlčanica. Kríza šíriacej sa epidémie AIDS/HIV by sa mala stať stredobodom národných vzdelávacích programov. Ako sa môžu vzdelávacie inštitúcie zapojiť do boja proti AIDS/HIV?